

KARATEPE

Çambel, H., 1948, "Karatepe. An Archaeological Introduction", Oriens I. pp.147-162

Çambel, H., 1949, "Karatepe.", Belleten XIII/49. s.21-34.

Bossert, Th., Alkım, U.B., Çambel, H., 1950, Karatepe Kazıları (Birinci Ön Rapor) Ankara. TTKY-V, No. 9.

Th. Bossert, B. Alkım ve H. Çambel tarafından yapılan yüzey araştırmaları sırasında tespit edilmiştir.

Que ve Hilakku

Que Çukurova, Hilakku ise bunun kuzeyindeki dağlık kesimle bir tutulmaktadır. III. Salmanasar'a karşı 858'de kurulmuş K.Suriye koalisyonu içinde **Que** kralı Kate ve Hilakku kralı Pihirim de vardır. Diğer bölgelerin Assur hakimiyetine girmesine karşın, bunların hakimiyet altına alındığına dair belge yok.

839'da aynı Assur kralı tarafından buralar işgal edilir.

834'de III. Salmanasar Que'ye karşı yeni bir sefer düzenler. 833'de Tarsus'u işgal eder. Kate'yi tahttan uzaklaştırır ve kardeşi Kirri'yi yerine geçirir.

Daha sonra III. Tiglatpleser döneminde Que kralı Urikki'nin Assurlulara vergi verenler listesinde olduğunu görürüz.

III. Tiglatpleser döneminde, Assur'a karşı Urartu yardımı isteyen Que elçilerinin Frig topraklarında yakalandığı bilinmekte.

II. Sargon döneminde buranın Assurluların eline geçip geçmediği bilinmemekte fakat, Tabal'a karşı düzenlenen seferlerde burasının üs olarak kullanıldığı düşünülebilir. Hatta 709'da Friglere-Mita karşı bir sefer düzenlendiği de bilinmektedir.

Hilakku, II. Sargon zamanında Assurluların egemenliği altındadır. Sargon'un kızlarından biri ile evlenen Tabal kralı Ambaris'e Hilakku armağan edilmiştir.

Daha sonra ise Sanherip zamanında (705-681) Hilakku, Tarsus ve bazı diğer kentlerle birleşerek Assur'a isyan eder. Sanherip isyanı bastırır ancak kendinden sonraki Asarhaddon zamanında (681-669) buraya bir sefer yapmak zorunda kalmıştır. Ancak bölgede durum durulmamıştır.

Sonunda Assurbanipal zamanında (669-631) Hilakku kralı Sandaşarme Assur egemenliğini kabul etmek zorunda kalmıştır.

Bu bölgede bulunan en önemli belgeler, Karatepe'de bulunmuş olan Fenikece ve hiyeroglif Luvicesi olmak üzere çift dilde yazılmış yazıtlardır. Gurgum ile Que'yi ayıran Ceyhan nehrinin Karatepe'nin karşısına dufen Domuztepe'de bulunan bir yazıt ise muhtemelen bir Maraş prensine aittir.

Karatepe yazıtlarının sahibi Asitavatas adlı kral, kendisini Awarikus'un yetiştirdiğinden bahseder. Eğer Awarikus Que kralı Urikki ile eř ise o zaman bütün Que ülkesinin de varisi olmalıdır.

HILAKKU

KARATEPE

QUE

Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı. Adana'nın ca. 100 km. kuzeydoğusunda, Kadirli'nin 25 km güneydoğusunda. Ceyhan ırmağına hakim. Ceyhan'ın kıyısında, 22 m. yüksekliğinde doğal bir tepe üzerindedir. Çukurovayı sınırlandıran Toros dağlarının eteklerinde, Ceyhan'ın her iki kıyısında yükselen, stratejik bakımdan önemli iki müstahkem mevkiiden biri olan Karatepe, bir taraftan nehre, kuzeyden Andırın ovasına, batıdan ise Çukurova'dan gelip Toros Dağları'nı aşan, bugün de köylüler tarafından kullanılan Akyol adındaki eski kervan yoluna egemendir.

Karatepe / Osmaniye, Türkiye

0-53

Karatepe kalesini yaptıran Azativatta, kalenin yazıtlarında adı geçen Que kralı Awariku/Urikki ile ve Tiglatpileser III'ün (8. yy.ın ortaları) çağdaşdır. Kullanılan taş türü hemen Karatepe'nin karşısındaki, Ceyhan'ın kıyısındaki Domuztepe'de vardır. Kalenin kuzeydoğu ve güneybatı kapılarına ait eserlerin bir kısmı *in situ* olarak bulunmuştur. Ayrıca, kapı geçidi heykelleri, aslan ve sfenksler, heykel kaideleri ve kral/tanrı heykeli de meydana çıkarılmıştır.

Eski adıyla **Azativattaya** kalesinin kapı ortostadları için kullanılan bazalt blokların hepsi aynı büyüklükte değildir. Kapı aslanlarının ve sfenkslerinin yükseklikleri 130 cm., genişlikleri 170 cm'dir. Kabartmalı ortostadların yüksekliği ortalama 130; g. 60-100 cm'dir. Genişlikleri ortalama 25 cm olan dolgu ve bağlama taşlarının bir kısmının yüzlerinde HH yazıtlar vardır. Aynı şekilde. ortostadların oturduğu kaide taşları da yazıtlarla donatılmıştır.

Kapıların geçit başlarında ve köşelerinde karşılıklı aslan veya sfenkslerin protomları ve içyüzleri, yani bedenleri kabartma olarak işlenmiştir. Bu aslan ve sfenkslerin de çoğu kez yazıtlarla örtülü ve yine yassı kaideler üzerine oturtulmuş olduğu gözlenmektedir. Bazılarının ise kendi heykellerinin yontulduğu büyük taş blokun içerisine işlenmiş özel tabanları olduğu gün ışığına çıkarılmıştır.

Karatepe eserleri daha ocaktayken **kabataslak**, eskiz olarak şekillendiriliyor ve esas yerlerine oturtulduktan sonra ayrıntılar işleniyordu. Bazılarının işlenmesinin bitmediği de görülmektedir.

Uygulanan bir başka teknik de, portal aslan ve sfenkslerinin **enkrüste** gözlerinin, göz çukurlarına yerleştirilmiş beyaz bir madde veya taştan yapıma gözleri ve bunların kurşunla tutturulmuş olmasıdır.

Bazı ortostadların, kompozisyon alanı olarak, bazen yatay bir şeritle, bazen de stilize lotüs çiçekli enli bir bantla ikiye ayrıldığı görülür.

Figürler genellikle bir zemin çizgisi üzerinde durmaktadır. Başlar profilden, gövde cepheden, ayaklar yine profildedir. Bedenlerin profil olarak gösterildiği kabartmalar da vardır. Tanrı Bes, cepheden şekillendirilmiş tek istisnadır.

Kabartmalar, tek tek insan figürlerini, iki insanı, birbirini izleyen insanları, heraldik grupları ve realist sahneleri, ziyafet, müzik, av, kurban kesme, gemiyle gezinti gibi **günlük yaşamdan** alınma sahneleri içermektedir.

Bunların yanısıra **dini** anlamlı sahneler de vardır: Kale kapılarının apotropeik aslan ve sfenks kabartmaları, kabartma boğa adamlar, kartal başlı cinler, boğa üzerinde duran tanrı, bir elinde kuş, bir elinde tavşan tutan ^DLama Lil'e benzer figür (geyik yerine boğa üzerindedir), Mısır kökenli evlenme tanrısı Bes gibi. Kuş falı olarak yorumlanabilecek bir sahne ile, boğa kurbanı sahnesi de kültle ilintilidir.

Savaş sahneleri, karada ve suda av, müzik ve oyun sahneleri birbirleriyle ilintisiz, yazıtlı ortostadların yanında yer almaktadır.

Anadolu'ya dışarıdan gelme bir çok konu ve motifin varlığı ve bunların işlenişinde iki farklı ekolün işçiliği bellidir.

Bunlar Akurgal'a göre

Fenike ve Arami grubu,

Orthmann'a göre ise

Karatepe I ve II

(Buluntu yerine göre

Güneybatı Kapısı A ve

Kuzeydoğu Kapısı B grubu)

olarak ayrılmıştır.

Orthmann'ın A grubu olarak ayırdığı Karatepe I eserleri: KUZEY KAPI

Yemek sahnesi, ayı avcıları, kanatlı güneş kursu taşıyan kuş adamlar, çocuğunu emziren anne, omuzunda buzağı taşıyan erkek, gemi, yan oturarak ata binen kadın/kraliçe bu grubu oluşturur. Ayrıca, Bes, sorguçlu miğfer taşıyan savaşçıların oluşturduğu, ortada bitkisel motif taşıyan savaşçıların oluşturduğu, ortada bitkisel motif veya insan/düşman figürüyle kompoze edilen **heraldik**, arma gibi **konuların** biçemi **Karatepe I** grubunu vurgular.

Bu grupta, kabartma zemini çok derin olmayıp düzgün işlenmiştir. Kabartmalar çok yüksek olmamasına karşın, baş, kol ve bacakların konturları yuvarlak çizgilerle belirtilmiştir. GHS'nda alışılmamış bir şekilde çizilmiş başın ve yüzün stili dikkat çeker. Akurgal, kavisli burunların abartılı bir desenle vurguladığı bu başlarda Fenike özelliği görür.

Kadın giysileri bir kısım figürde çok sade gösterilmesine karşın, kumaşın altından beden yuvarlaklıkları belli edilmiştir (def çalan kadınlar).

Çocuğunu emziren anne, yılan tutan Bes (A/11) ve omuzları üzerinde maymunların oturduğu Bes (A/2) kabartmalarında gözlenen **Mısır** öğeleri, Karatepe sanatçılarının Mısır örneklerini bilen ve işleyen **Fenike** yazıtlarından esinlenmiş olduklarını göstermektedir.

Karatepe'nin Fenike ile yakın ilişkilerinin en somut kanıtları, kalenin HH Luvi resim yazıtlarının karşısındaki, ikinci dil olarak Fenike dilinin kullanıldığı yazıtlardır.

A/2 Bes

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/

GHS IIIb

A/3 Av ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS II

A/4 Hayvanlarla mücadele kuş falı

in situ

Bazalt

y. 121; g. 89 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/5 Aslanla mücadele ortostadi

in situ

Bazalt

y. ca. 123; g. 66 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

**A/6 Emziren tanrıça
ortostadı in situ**

Bazalt

y. 123; g. 64 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

**A/7 kuş başlı
cin ortostadı**

in situ

Bazalt

y. 124; g. 86 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS

IIIb

A/8 kuzu taşıyan figür
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/10 sfenks ortostadi in situ Bazalt y. ca. 110 cm
Yerinde Karatepe I/GHS IIIb

A/11 Yılanlı Bes ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 110 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/12 Dörtlü
figür ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 110 cm

Yerinde

Karatepe II/GHS

IIIb

A / 13 üstte
hayvanla
mücadele altta
iki hayvanın
kavgası ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 110 cm

Yerinde

Karatepe II/GHS

IIIb

A/14 İki savaşçı
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 110 cm

Yerinde

Karatepe II/GHS

IIIb

A/15. Antitetik
keçiler ortostadı
in situ

Bazalt

y. 110; g. 76 cm

Yerinde

Karatepe II/GHS
IIIb

Karatepe A/18

Karatepe A/17

Karatepe A/16

in situ
Bazalt
y. ca. 110 cm Karatepe II/GHS
IIIb
A/16-18 birlikte

in situ
Bazalt
y. ca. 110 cm

in situ
Bazalt
y. ca. 110 cm

A/19 ? ortostadı

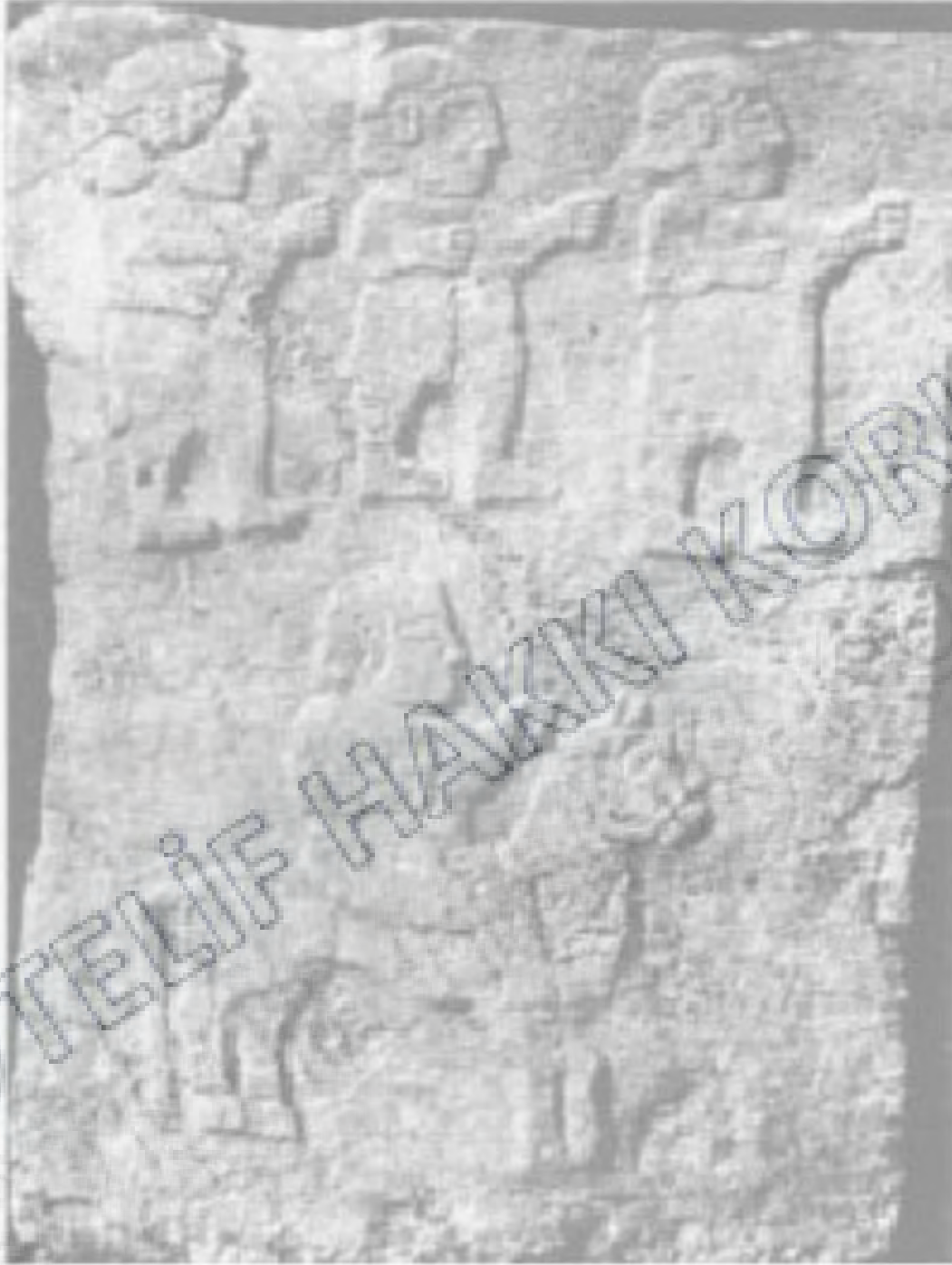
in situ

Bazalt

y. ca. 115 cm

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

A/20 üstte hediye
getirenler, altta süvarî
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 115 cm

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

A/20 üstte
hediye
getirenler,
altta süvari
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 115 cm

Yerinde

Karatepe II/

GHS IIIb

A/23 Gemi ortostadı

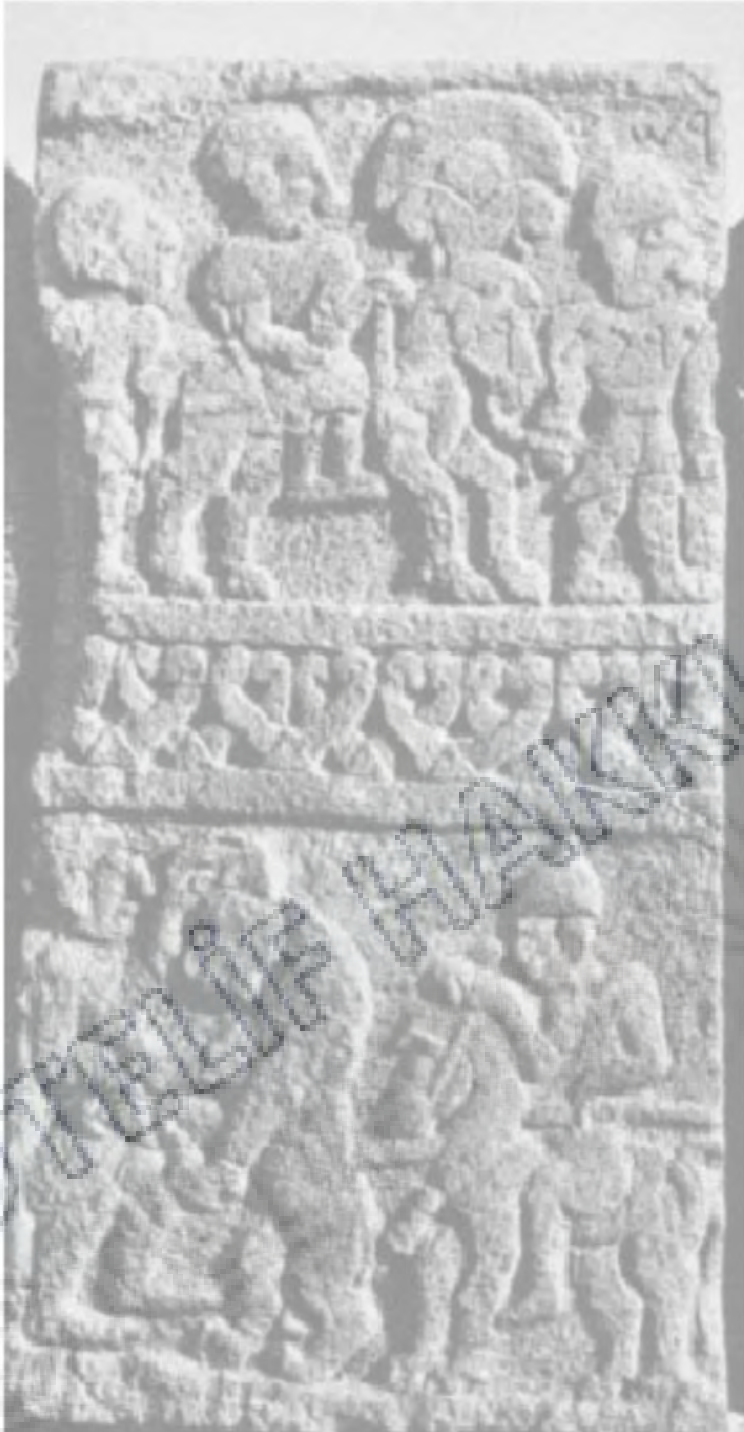
in situ

Bazalt

y. 115; g. 98 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/26 üstte süvarili belirsiz bir
sahne altta aslanla mücadele
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

**A/27 İki sıralı müzisyenler
ortostadı**

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/28 savaşçı
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS

IIIb

A/29 üstte av, altta
iki antitetik boğa
ortostadı

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/31 üstte üçlü kavga, altta
iki savaşçı ortostadı

Rampadaki kapının önünde
bulunmuş.

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/32 üstte üçlü kavga, altta iki savaşı ortostadı

A/30'un arkasında bulunmuş

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/33 sfenks ortostadı

Res. yok

Buluntu yeri?

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/34 Araba sahnesi ortostadı

Res.

yok

Buluntu yeri?

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/35 Kuş
a v l
ortostadı
parçası

B u l u n t u
yeri?

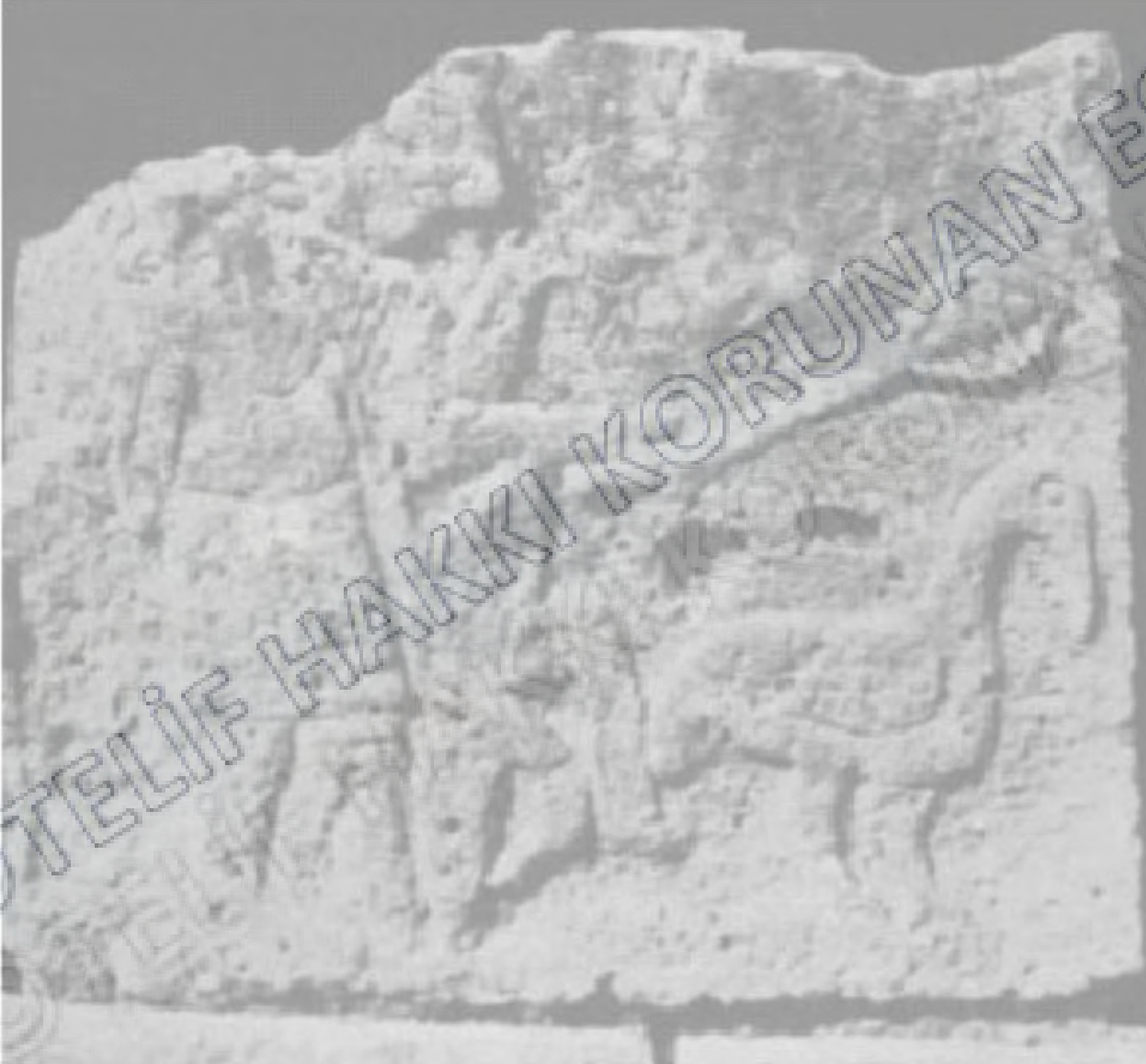
Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/

GHS IIIb

Orthmann B/ Karatepe II eserleri/ GÜNEY KAPI/Arami

Grubunun en iyi örneği kralın ziyafet sahnesinin yanındaki, iki kısma ayrılmış “sofracılar ve çalgıcılar” ortostadır.

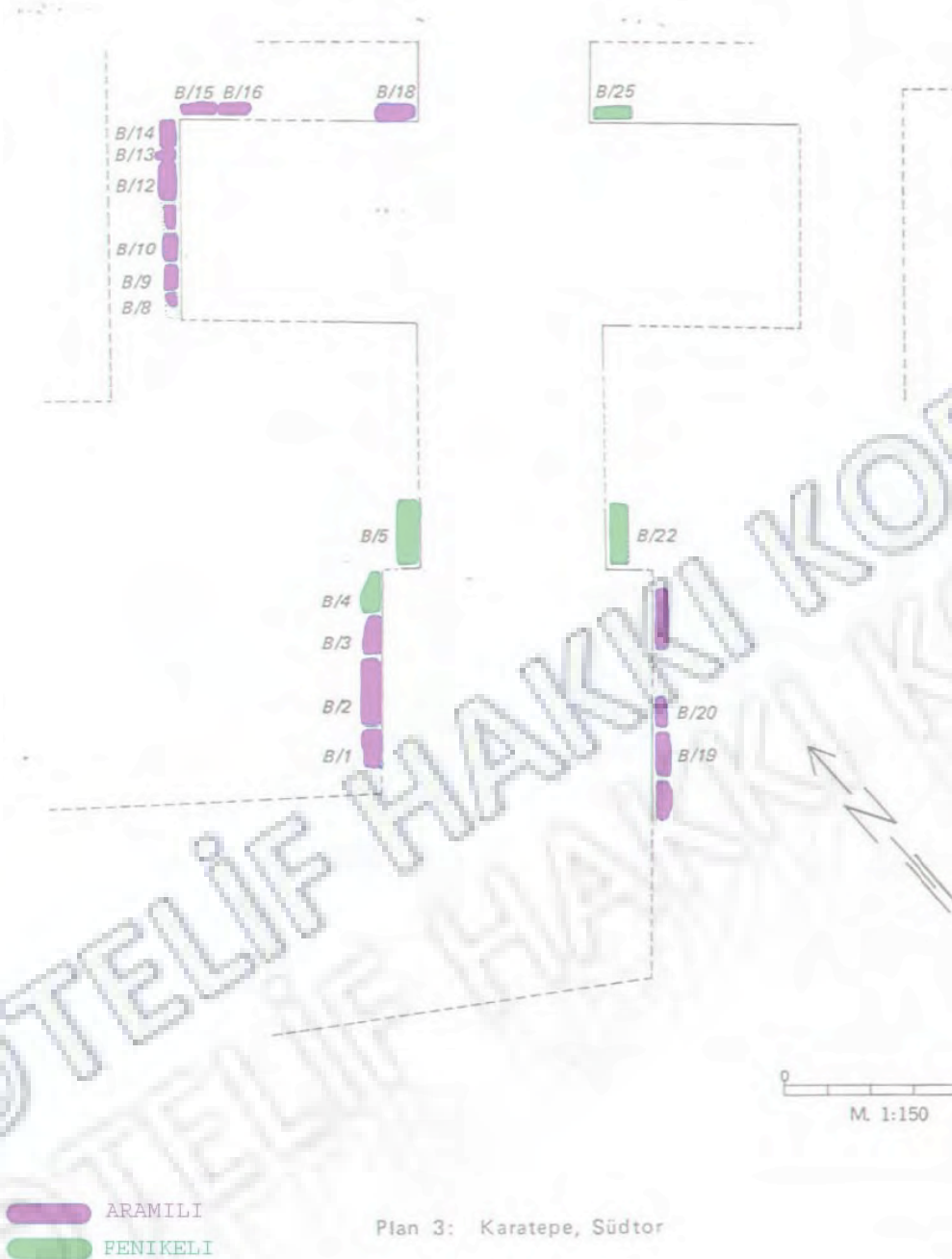
İnsan: plastik, konturlar iyi yuvarlatılmıştır.

Bacaklar ve kolların yüzeyleri hafif bombe ve detaysız, buna karşın baldırlar, dizler iyi belli edilmiş ve ellerin parmakları tek tek işlenmiştir.

Yüzde, burunların kavisli olmadığı, bombe yanak kaidesi ve **iri gözler** dikkat çeker. **Saç** ve **sakalları**, özellikle **spiral bukleleriyle**

Zincirli ve Sakçagözü insan figürlerindeki **Arami** stilini anımsatırlar. Çalgıcıların başın üst kısmında düz işlenmiş saçları, ense üzerinde spiral buklelerden oluşan topuz gibi bir Assur modelini sergilemektedirler. Ayrıca **alın bantları** da bir **Assur** öğesidir.

Giysilerin bazıları uzun, kemersiz bir enntari, bazıları da kısa etek şeklindedir. Bazı figürlerde ucu sivri ve yukarı kalkık sandallar gözlenmektedir.

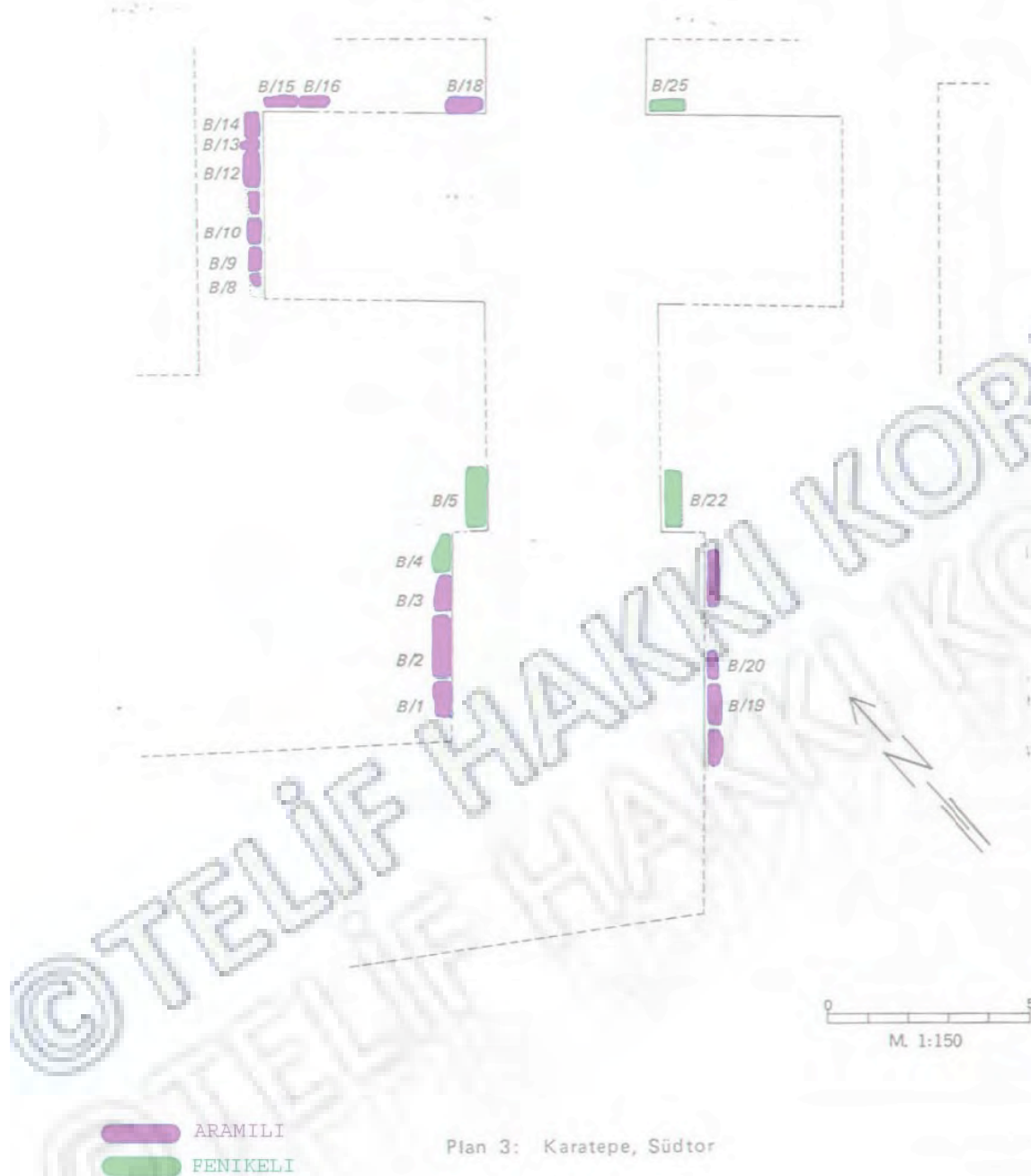
Orthmann B/ Karatepe II eserleri/ GÜNEY KAPI/Arami

Hemen hemen hepsi profilden betimlenmiş erkek figürlerinin bazen bir kolları beden arkasında kaybolmuştur. Bu figürlerde omuzlar çok dar gösterilmiştir. **Genelinde Karatepe II grubu, oransız figürleri, beceriksiz işçilik ve devinimsiz görüntüleriyle, bir kale şehrinin taşra sanatını sergiler.**

Frig motifleri:

“Sofracılar ve çalgıcılar” ortostadında üst sıranın sağ tarafındaki hizmetkarın elinde tuttuğu kap bir Frig kabıdır.

Ayı avcısında, Azativatta'nın arkasındaki hizmetkarın ve alttaki boğa kurbanı sahnesindeki erkeklerin başında görülen alnın ortasına kadar inen ve kulakları açıkta bırakan takke/kalot tipi başlık Frigidir.

331

B/2 Yemek ve müzik sahnesi ortostadı

Orijinal yerinin yakınında

Bazalt y. 136; g. 148 cm. Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb B/1 ile birlikte

B/1 Sofracılar ve
çalgıcılar ortostadı

Orijinal yerinin
yakınında

Bazalt

y. 121; g. 97 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/2'ye ait

B/3 Koruyucu tanrı?
ortostadı

Buluntu yeri?

Bazalt

y. 123; g. 72 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS

IIIb

B/4 üstte üçlü kavga,
altta iki süvari
arasında süvari
ortostadı

Buluntu yeri?

Bazalt

y. 135; g. 98 cm.

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

B/8 Sunu ortostadı

Parçası in situ

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/8-10 birlikte.

B/9 Sunu ortostadı

Parçası in situ

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/8-10 birlikte.

B/10 Sunu ortostadi

Parçası in situ

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/8-10 birlikte.

B/12 Sunu ortostadı

Parçası in situ

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/13 İki parçalı kuş avı
ortostadı B/14 İki parçalı kuş
avı ortostadı **B/13**

Buluntu yeri?

Bazalt

y. birlikte 125, g. 25 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/14

Buluntu yeri?

Bazalt

y. 125, g. 65 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/13-14 birlikte

B/13-14 birlikte

B/15 Koruyucu tanrı?

ortostadı

in situ?

Bazalt

y. 123, g. 78 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/16 Koruyucu tanrı?
ortostadı

in situ?

Bazalt

y. 124, g. 70 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/19 Taht sahnesi ortostacı

Buluntu yeri?

Bazalt

y. 125, g. 88 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/20 Antitetik boğa adam ortostadı

Buluntu yeri?

Bazalt

y. 127, g. 79 cm.

Yerinde

Karatepe II/GHS IIIb

B/26 Yemek sahnesi ortostadı parçası Res. yok

Güney kapı civarı

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe ?/GHS IIIb

C/1 Boğa çifti
üzerinde Fırtına
Tanrısı heykeli
Kapının kuzeyinde,
içte ait olması
gereken yerde
bulunmuş
Bazalt
kaide y. 75; u. 95; g.
130 cm.
Yerinde
Karatepe ?/GHS ?

©

©

KORUNAN ESER ©
KORUNAN ESER ©
KORUNAN ESER ©

A/9 Kapı sfenksi

in situ, başı kırık. Bazalt
y. ? Yerinde. Karatepe I/GHS IIIb

A/30 Kapı sfenksi

in situ

Bazalt

y. 115; u. 140; g. 45 cm

Yerinde

Karatepe I/GHS IIIb

A/1

Kapı Aslanı

in situ

Bazalt

y. ca. 120 cm

Yerinde

Karatepe I/

GHS IIIb

A/25

Kapı aslanı

in situ

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/

GHS IIIb

A/37 Kapı aslanı

Res. yok

Buluntu yeri?

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe ?/GHS IIIb

**B/5 Kapi
aslani**

B u l u n t u
yeri?

Bazalt

y. ?

Yerinde

Karatepe I/

GHS IIIb

B/22 Kapi aslanı Buluntu yeri? Bazalt y.? Yerinde Karatepe I/GHS IIIb

B/25

K a p ı
a s l a n ı

P a r  a s ı

i n s i t u

B a z a l t

y . ?

Y e r i n d e

K a r a t e p e

I / G H S

III b

DOMUZTEPE

Ceyhan nehrinin doğu kıyısında.

Domuztepe stil grupları:

Orthmann'a göre I-IV diye ayrılmaktadır.

I. Kapı heykelleri; kapı aslanı.

II. Çift boğalı heykel kaidesi. Çift boğalı kaide üzerinde HH yazıt vardır. Kaidenin altında, monumental bir heykele ait bir el bulunmuş.

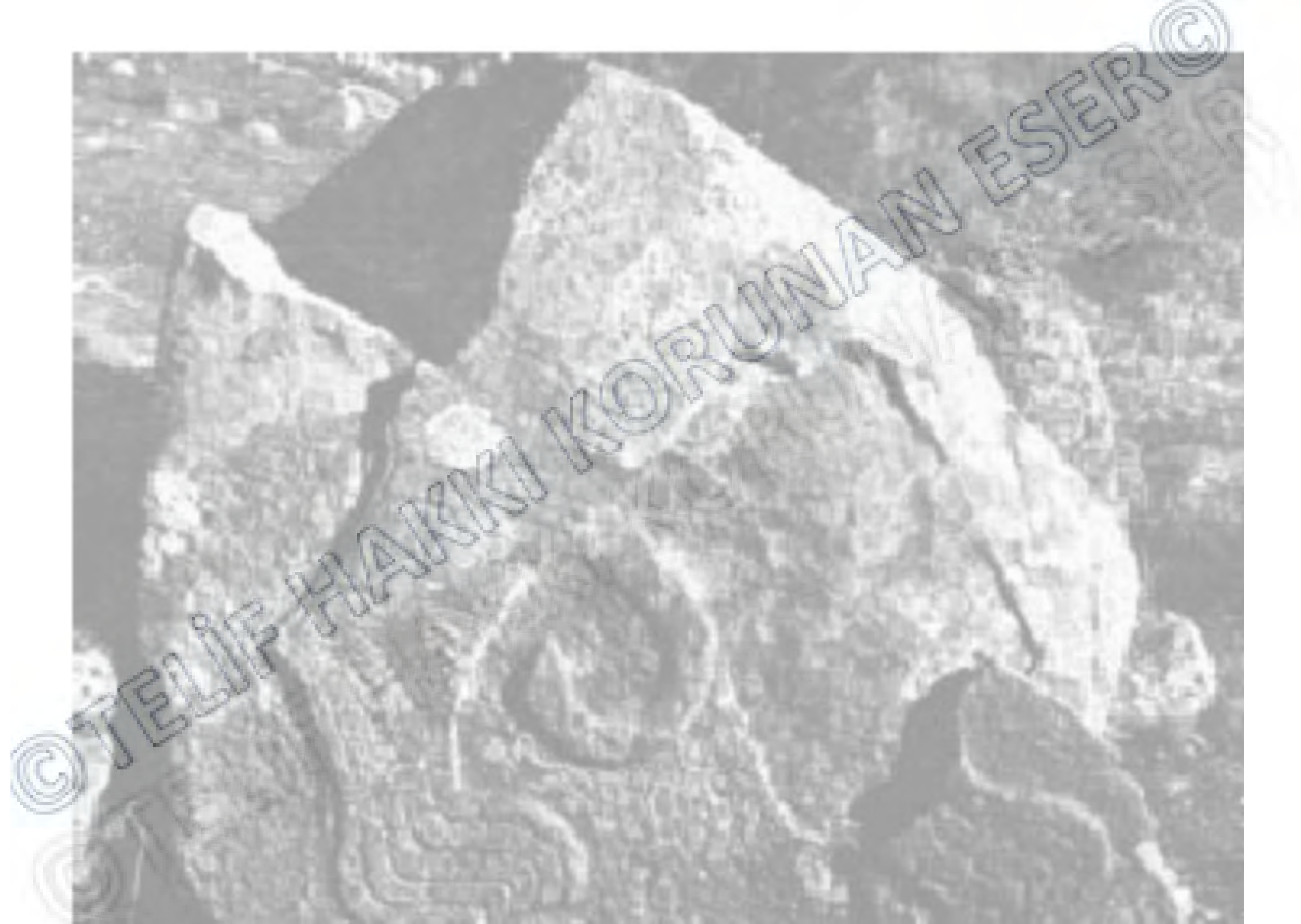
III. Bir erkek figürünün korunduğu ortostad parçası.

IV. Karatepe I grubuna benzeyen çeşitli parçalar.

Son yıllarda yapılan çalışmalarda, GHS IIIb4ye ait (8. yy. sonu) bir Kupapa steli bulunmuştur

Yüreğir/Çine Geç Hitit Heykeli

© TELIS HAKKI KORUNAN ESER ©

© TELİF HAKKI KORUNAN ESER ©